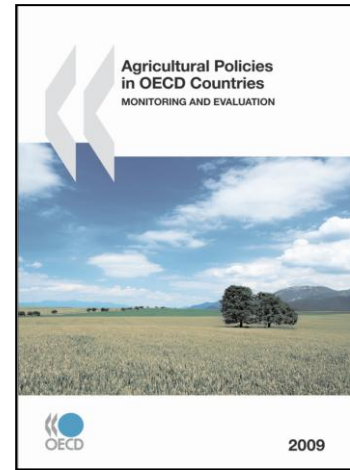

Agricultural Policies in OECD Countries 2009: Monitoring and Evaluation

Summary in Slovak

Poľnohospodárska politika krajín OECD v roku 2009: Monitorovanie a hodnotenie

Zhrnutie v slovenčine

Súhrnný prehľad

*Podpora výrobcov v krajinách
OECD je na najnižšej úrovni od
roku 1986...*

V roku 2008 sa podpora výrobcov v krajinách OECD odhadovala na 265 miliárd USD alebo 182 miliárd EUR podľa meraní na základe odhadnutej podpory poľnohospodárskych výrobcov (PSE, Producer Support Estimate). To sa rovná 21 % súhrnných hrubých príjmov výrobcov potravín v krajinách OECD, čo je pokles v porovnaní s 26 % v roku 2006 a 22 % v roku 2007. Súčasná pozorovaná úroveň podpory výrobcov je najnižšia od počiatku odhadov v polovici 80-tych rokov.

... odráža výrazné pohyby cien vo svete

Pokles podpory v roku 2008 bol, podobne ako v predchádzajúcom roku, spôsobený hlavne výnimočne vysokým cenám v svetovom poľnohospodárstve a nie explicitnými reformami politík zo strany vlád. Napriek poklesu v druhej polovici roku 2008 zostali celosvetové ceny na dlhodobom maxime. Pri vysokých cenách vo svete generovali politiky na podporu domácich politík a proticyklická podpora nižšie transfery a nastalo celkové zníženie podpory výrobcov. Ako však ukazujú skúsenosti z dávnej aj nedávnej minulosti, keď ceny vo svete začnú klesať z extrémne vysokých úrovní, opatrenia v oblasti ochrany hraníc a domácej podpory súvisiace s cenami sa znovu aktivujú.

V roku 2008 svetovú ekonomiku prudko zrazila kríza...

Sledované obdobie bolo charakteristické výnimočným vývojom svetovej ekonomiky. Situácia na finančných trhoch sa oproti druhej polovici roku 2008 výrazne zhoršila. Podnikateľská a spotrebiteľská dôvera a ceny nehnuteľností padli na celom svete; priemyselná výroba a obchod poklesli a nezamestnanosť prudko stúpila. Hospodársky rast v krajinách OECD sa v roku 2008 významne spomalil, pričom vo viacerých krajinách v druhej polovici roku 2008 klesol reálny HDP. Závažnosťou a rozsahom ekonomické problémy prekonávajú všetky situácie z posledných 60 rokov.

... keď začali ceny komodít padat' z historicky najvyšších hodnôt

V čase, keď nominálne ceny komodít dosahovali historické maximá, sa rozpútala finančná kríza. Ceny komodít v roku 2007 rapídne rástli a v polovici roka 2008 dosiahli extrémne vysoké hodnoty. Nárast cien zvýraznil sociálne dôsledky nestability trhu komodít. Výrazne rástli obavy z negatívnych dôsledkov vysokých cien potravín na úrovne chudoby a hladu. V polovici roka sa cenové trendy zrazu obrátili a ceny komodít začali klesať späť na ich hodnoty zo začiatku roka 2007.

Poľnohospodárstvu sa môže počas krízy dariť viac ako iným sektorom

Následky finančnej a hospodárskej krízy v poľnohospodárskom sektore sa stále vyvíjajú. Vplyv krízy na konkrétne sektory hospodárstva bude do veľkej miery závisieť od pôsobenia sprísnených úverových podmienok a klesajúceho dopytu. V tomto zmysle by sa poľnohospodárstvu vo väčšine členských krajín

OECD malo dať lepšie ako ostatným sektorom kvôli jeho relatívne menšej finančnej otvorenosti, menej citlivému dopytu na pokles tržieb, existujúcim politikám podpory a, v niektorých prípadoch, aj tržbám nahromadeným v období vysokých cien. Napriek svojej pravdepodobne vyššej pružnosti prebehnú v poľnohospodárstve úpravy v kontexte zmien celého hospodárstva a zvýšenej volatility cien komodít. Väčší vplyv na hospodárstvo vidieka bude mať zrejme úbytok pracovných príležitostí v nepoľnohospodárskych sektoroch, ktorý zníži zamestnanosť mimo poľnohospodárstva a zárobkové príležitosti pre farmárske a iné domácnosti na vidieku.

*Nestabilita trhu a ekonomická
kríza viedli k účelovým
politickým krokom*

Vlády krajín OECD reagovali na volatilitu komodity cien a finančný stres spôsobený krízou. Niektoré znížili tarify a zaviedli exportné bariéry na poľnohospodársko-potravinársky tovar s cieľom zmierniť dôsledky vysokých cien vo svete na spotrebiteľov; niektoré tiež znížili importné tarify na poľnohospodárske vstupy, zaviedli vstupné dotácie, alebo poskytujú priamu podporu konkrétnym poľnohospodárskym podsektorom. Podobné kroky podnikli v mnohých vznikajúcich a rozvojových ekonomikách. Skutočný dosah týchto krokov je však nejasný; opatrenia v mnohých krajinách sa nezameriavali konkrétne na chudobných spotrebiteľov a v skutočnosti môžu prispieť k nestabilite na svetových trhoch. Koncom roku 2008, keď sa závažnosť finančnej a hospodárskej krízy stala evidentnou, niektoré krajiny OECD oznámili alebo zaviedli špeciálne opatrenia na zmiernenie finančného stresu v tomto sektore, vrátane úverových preferencií, daňových úľav a ďalších foriem priamej podpory.

*Niektoré členské krajiny OECD
sa dohodli na podstatných
strategických zmenách...*

V niektorých krajinách bol dôležitý aj vývoj v rámcovej poľnohospodárskej politike. V Európskej únii prebehla „Zdravotná prehliadka“ Spoločnej poľnohospodárskej politiky a došlo k pokroku v reforme mnohých sektorových režimov. Spojené štáty schválili nový Zákon o farmárstve na roky 2008–12, Zákon o potravinách, ochrane a energii. Kanada dosiahla dohodu v oblasti prvkov riadenia obchodného rizika v rámci Growing Forward (Rast vpred) na roky 2008–13.

*... s rôznym postupom
v strategických reformách*

Zmeny v Európskej únii znamenajú ďalší krok pri oddeľovaní podpory od výroby, ktorý predstavuje rozšírenie Schémy jednotnej platby (SPS). Členskými štátmi EÚ sa umožňuje vyššia flexibilita vo využívaní niektorých zdrojov presunutých z SPS. Tým sa môže zlepšiť zameranie politiky, ale vytvárajú sa aj nové výzvy pre členské štáty na vytváranie a zavádzanie presnejšie zameraných opatrení. Nový Farmársky zákon v Spojených štátoch nepredstavuje radikálnu zmenu politiky, ale rozširuje počet komodít oprávnených na podporu, zvyšuje niektoré úverové sadzby a cieľové ceny a pridáva voliteľný a na príjmoch založený proticyklický program ACRE. Pri nejasnostiach ohľadom cien v budúcnosti a fungovania programu ACRE nie sú trhové vplyvy v tejto fáze jasné.

*Osobitná pozornosť sa v rámci
stratégií venuje riadeniu
rizika...*

Európska únia otvorila možnosť spolufinancovaných dotácií na poistenie a spoločné fondy a niektoré nové členské štáty EÚ zaviedli štátom financované dotované poistné programy. Ďalšie krajiny tiež posilnili opatrenia spojené s rizikom, vrátane revízií a doplnkov k proticyklickým programom v novom Farmárskom zákone v USA a rozšírenia poistenia proti pohromám v Kórei. Mnohé členské krajiny OECD, hlavne Kanada, vyvíjajú stabilnejšie rámce pre pomoc v prípade pohrôm, aj keď stále zostávajú niektoré *ad hoc* opatrenia na zmiernenie núdze. Efektívnosť nových politik riadenia rizika z hľadiska frekvencie, množstva použitej podpory, deformácie výroby a potenciálneho vytlačenia iných stratégií riadenia rizika vyžaduje systematické a hĺbkové vyhodnotenie.

*... ako aj klimatickým zmenám
a poľnohospodárskej
a environmentálnej stabilite*

Klimatické zmeny a dostupnosť vody predstavujú čoraz väčší zdroj obáv v krajinách OECD. Niektoré krajiny zvýšili verejné financovanie výskumu a monitoringu klimatických zmien, alebo zaviedli stratégie a kroky zamerané na úpravy poľnohospodárstva. Mnohé krajiny pokračovali vo využívaní celej škály politik na podporu obnoviteľnej energie z poľnohospodárskych zdrojov, napriek nejasnému vplyvu na dopyt po komoditách, využitie vody a zmiernovanie emisií skleníkových plynov. Ochrana a zachovanie

pôdy zostáva ďalšou prioritou pre politiku. Niektoré nové poľnohospodársko-environmentálne opatrenia zahŕňajú aj lepšie hospodárenie s vodou, znižovanie znečistenia, ochranu biodiverzity a krajiny.

Množstvo krajín využíva opatrenia na bilaterálnej a regionálnej úrovni

Intenzívne práce na modalitách pre ďalšie záväzky v poľnohospodárstve vo vyjednávaní Rozvojového programu Svetovej obchodnej organizácie (WTO) z Dauhy pokračovali aj počas roku 2008. Dodnes sa nedosiahla žiadna viacstranná dohoda. Na summite G20 v marci 2009 však lídri krajín potvrdili svoj záväzok dosiahnuť odvážny a vyvážený záver Rozvojového programu WTO z Dauhy. Uprostred tohto pomalého multilaterálneho procesu sa mnohé krajiny OECD zapojili do nových bilaterálnych a regionálnych dohôd.

Celková záťaž poľnohospodárskej podpory poklesla vo všetkých členských krajinách OECD...

Celková odhadovaná podpora poľnohospodárskeho sektora, teda podpora výrobcov (PSE), podpora všeobecných služieb poľnohospodárstva (výskum, infraštruktúra, kontroly, marketing a propagácia) a dotácie spotrebiteľom boli v rokoch 2006–2008 rovné 368 miliardám USD (271 mld. EUR). To predstavuje 0,9 % spoločného HDP krajín OECD, pokles o 2,5 % v porovnaní s rokmi 1986–88. Menšia záťaž poľnohospodárskej podpory na celkovú ekonomiku je charakteristická pre všetky krajiny OECD a je odrazom predovšetkým klesajúceho podielu poľnohospodárstva na ich HDP.

... menej podpory je určenej pre súčasnú výrobu...

Okrem poklesu v relatívnej úrovni podpory sa menia aj spôsoby poskytovania podpory. Menej podpory sa poskytuje na základe výstupov komodít alebo variabilných vstupov a čoraz viac na základe iných parametrov, ako je rozloha alebo počty zvierat a historických alebo pevných úrovní týchto parametrov. Zníženie vo výstupovej podpore je zjavné zo znižovania rozdielov medzi domácimi a cezhraničnými cenami – pokles z 50 % v rokoch 1986–88 (priemer krajín OECD) na 16 % v rokoch 2006–08, aj keď v posledných rokoch hrali výraznú rolu aj vysoké ceny vo svete.

*... a viac platieb je určených
na zvyšovanie flexibility
poľnohospodárov, bez záväzku
produkcie*

Niektoré aktuálne programy idú v oddeľovaní podpory od výroby ešte ďalej. Platby poľnohospodárom sú menej viazané na produkciu konkrétnej komodity a umožňujú platby pre skupinu komodít alebo dokonca akékoľvek komodity. V rokoch 2006–08 navyše vznikala približne štvrtina celkovej podpory výrobcov v krajinách OECD na základe politík, ktoré nezakladali poľnohospodárom povinnosť vyrobiť žiadnu komoditu na získanie podpory, špeciálne v prípade priamych platieb v USA alebo jednotných platieb v Európskej únii. Podpora pre konkrétne komodity je však výrazná pri ryži, cukre a niektorých živočíšnych produktoch. V prípade ryže tvorila takáto podpora až 60 % z celkových príjmov producentov ryže v rokoch 2006–08.

*Politiky podpory čoraz viac
vyžadujú od poľnohospodárov
zavedenie určitých výrobných
postupov*

Podpora sa stáva čoraz viac závislá na podmienke výrobcov dodržiavať určité výrobné postupy pri nasledovaní všeobecnejších cieľov ako ochrana životného prostredia, starostlivosť o zvieratá alebo potravinová bezpečnosť. Platby spojené s plnením takýchto podmienok predstavovali 4 % celkovej sumy PSE v krajinách OECD v období 1986–88, pričom tento podiel sa zvýšil na 32 % v rokoch 2006–08 a v súčasnosti sa väčšina takýchto platieb poskytuje v Európskej únii. Spomedzi krajín OECD poskytujú najvyšší podiel (takmer 50 %) výrobcov s určitými typmi vstupných obmedzení na celkovej podpore Európska únia, Spojené štáty a Švajčiarsko.

*Napriek ich znižovaniu stále
prevládajú najdeformujúcejšie
formy podpory a nerovnomernosť
reforiem v jednotlivých krajinách*

Napriek viditeľnému poklesu úrovne podpory ako aj podielu potenciálne najdeformujúcejších foriem podpory aj naďalej prevládajú takéto najdeformujúcejšie postupy vo väčšine krajín OECD. Podpora založená na výstupe (ktorá tiež zahŕňa ochranu hraníc) a podpora založená na neobmedzenom využívaní variabilných vstupov predstavovala 56 % celkovej sumy PSE v rámci OECD v rokoch 2006–08. A reformy nie sú rovnomerné: zatiaľ čo niektoré krajiny viac pokročili v realizácii menej naviazanej podpory, iné sú ešte len na úplnom začiatku procesu.

Úroveň podpory výrobcov sa v rokoch 2006–08 v krajinách OECD značne líšila: predstavovala 1 % na Novom Zélande, 6 % v Austrálii, 10 % v Spojených Štátoch, 13 % v Mexiku, 18 % v Kanade, 21 % v Turecku, 27 % v Európskej Únii, 49 % v Japonsku, 58 % na Islande, 60 % vo Švajčiarsku, 61 % v Kórei a 62 % v Nórsku.

*Súčasná hospodárska a trhová
podmienky predstavujú nové
výzvy...*

Svetová ekonomická kríza, silnejšia konkurencia v boji o nedostatočné zdroje, zvýšená volatilita cien a rastúce obavy o potravinovú bezpečnosť na celom svete predstavujú nové výzvy pre politických činiteľov. Aktuálne snahy vlád o stimuláciu ekonomickej aktivity tiež výrazne zaťažujú fiškálnu kapacitu mnohých krajín. Ako krajiny postupne vystupujú z recesie, vlády budú konfrontované s čoraz obtiažnejšími finančnými situáciami, ktoré pravdepodobne povedú k ďalšiemu prehodnoteniu sektorových politík v mnohých oblastiach vrátane poľnohospodárstva.

*... a nové príležitosti na reformy
politík*

V budúcnosti by tieto podmienky pre vlády mohli predstavovať príležitosť zabezpečiť, že ich reformy sú prispôsobené hospodárskym, sociálnym a environmentálnym cieľom, ktoré sledujú.

© OECD 2009

Toto zhrnutie nie je úradným prekladom OECD.

Rozmnožovanie tohto zhrnutia je povolené iba za predpokladu, že bude uvedené autorské právo OECD a názov originálnej publikácie.

Viacjazyčné zhrnutia sú preloženými výňatkami z publikácií OECD, pôvodne uverejnených v anglickom a francúzskom jazyku.

K dispozícii sú bezplatne v on-line kníhkupectve OECD: www.oecd.org/bookshop/

Viac informácií získate v Divízii autorských práv a prekladov OECD Riaditeľstva verejných záležitostí a komunikácie: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Navštívte našu webovú lokalitu www.oecd.org/rights/

